

АНАЛИЗА ЕФЕКТА ПРОПИСА

1. Који проблеми се решавају прописом?

Основни повод за нормативну активност представља чињеница да у Републици Србији не постоји целовит правни оквир који омогућава робно-берзанско трговање. У складу са Законом о привредним друштвима („Сл. гласник РС“ бр. 36/11, 99/11 и 83/2014 - др. закон) могуће је основати робну берзу која организује спот трговање у било ком правном облику, при чему не постоје никаква ограничења нити посебан надзор над радом робне берзе и њеним учесницима, што значајно повећава ризик трговања и неспојиво је са основном идејом берзанске трговине. Закон о тржишту капитала („Сл. гласник РС“ бр. "Sl. glasnik RS", br. 31/2011, 112/2015 i 108/2016) препознаје робне и финансијске деривате као тржишни материјал, али не омогућава развој институционалног оквира, а самим тим ни трговања, што има за директну последицу непостојање тржишта промтних, нестандардизованих и стандардизованих терминских уговора. Усвајањем закона којим се регулише целокупна материја робних берзи омогућило би се превазилажење бројних уочених препрека за развој тржишта робе, привредних субјеката и привреде у целини.

Највећи проблем представља непостојање могућности заштите од ризика коришћењем савремених тржишних механизма и инструмента – за разлику од привреда развијених земаља, као и привреда земаља са високим стопама раста, домаћа привреда нема тржишне инструменте које може да користи у управљању ризицима. Велика предузећа за одређене врсте ризика користе стране берзе (попут берзи у Будимпешти и Чикагу), док мала и средња предузећа и пољопривредна газдинства немају те могућности. Постојећи законодавни оквир не омогућава малим и средњим предузећима и пољопривредницима да користе савремене тржишне механизме и инструменте, чиме их ставља у неповољан положај и додатно излаже ризицима. Непостојање адекватног правног оквира, те последично ни институционалног оквира, онемогућава домаћа МСПП да буду конкурентна у односу на инострана МСПП.

Велики недостатак је и непостојање тржишних показатеља који доприносе ефикасном пословном планирању и развоју, те спровођењу ефикасних политика и мера владе Србије – непостојање развијеног тржишта инструмената за управљање ризицима, попут форвард уговора, ускраћује привреду за информације о очекиваној будућој цени одређене робе. Сходно томе, пословно планирање је додатно отежано и подлеже већој вероватноћи значајних грешака. Приликом анализе мера и креирања политика развоја пољопривреде и агробизниса, Влада Србије не располаже адекватним подацима који у развијеним економијама долазе са робних берзи. Истовремено, недостатак података негативно утиче на мерење ефеката политика и мера које Влада спроводи.

Претходно наведени проблеми резултирају чињеницом да су домаћа привреда и пољопривредници мање конкурентни у односу на стране МСПП којима је омогућено боље пословно планирање, хецирање ризика цена сировина. Нижи степен конкурентности домаће привреде у односу на страну проузрокује ненадокнадиву штету.

Слабост нашег система су и недовољно развијени механизми трговања робом, тако да досадашњи начин трговине који примењује Продуктна берза не омогућава контролу процеса трговања и заштиту учесника у берзанској трансакцији.

Директна последица недостатка адекватног законског оквира јесте баријера страним инвеститорима и домаћим физичким лицима да улажу на организованом робно-берзанском тржишту – пословни модел трговине који примењује Продуктна берза препознаје искључиво домаћа правна лица као учеснике у трговању. Законом се постиже боља подршка извозу, узимајући у обзир да извоз житарица доминира у

структури укупног извоза Републике Србије, јасно је зашто је подршка овом сегменту посебно значајна. У трговини пољопривредним производа Србија бележи суфицит од око 1,6 милијарди америчких долара (2016. године), док извоз пољопривредних производа чини око 11,91% укупног извоза. Извозницима ће бити пружена могућност да унапред знају и могу да уговоре цену робе (житарица, индустријског биља, минералног ђубрива, итд.). То ће им омогућити да прецизно планирају пословање и да се заштите од ризика на исти начин као и њихови инострани конкуренти.

Дакле, доношењем закона се омогућава успостављање савремене робне берзе, развој спот и терминске берзанске трговине, као и изградња тржишно оријентисаног агросектора и привреде. Успостављање потребног правног и институционалног оквира за развој трговања изведеним финансијским инструментима пружа основу за увођење пољопривредних-деривата којима се смањују највећи ризици пословања у Републици Србији.

2. Који циљеви треба да се постигну доношењем новог закона?

У савременим привредама постојање развијеног тржишта робе и инструмената за управљање ризицима омогућава развој предузећа и пољопривреде, те последично и развој у целини. Поред своје основне функције које робна берза традиционално има (сусретање понуде и тржње и формирање цене робе), савремена робна берза преузима додатне функције: трансфер ризика промене цене, смањење ризика неиспуњења уговора, предвиђање цена основне активе, подизање нивоа транспарентности и информисаности учесника на тржити, као и подизање нивоа стандардизације квалитета када је у питању пољопривредна роба. Савремена робна берза даје могућност произвођачима да у тренутку док још увек траје процес производње унапред сазнају, и додатно, ако желе, уговоре/осигурају цену својих финалних производа, односно сировина-

Основни циљ доношења закона јесте успостављање савремене робне берзе, као организатора правичног, транспарентног и ефикасног тржишта нестандардизованог и стандардизованог тржишног материјала.

Конкретни циљеви који ће се доношењем закона постићи су:

а) Успостављање институционалног оквира за робне берзе

Закон о робним берзама јасно дефинише институционални оквир у домену робне берзе, као и надзора над институцијама, тржиштем и тржишним учесницима.

Кроз дефинисање јасних услова за оснивање, организацију и функционисање робне берзе (попут дефинисање нивоа основног капитала, давање одобрења, кадровске, организационе и техничке оспособљености, итд.) закон омогућава виши степен сигурности трговања. Ради заштите интегритета тржишта, Законом о робним берзама је предвиђено да робна берза може обављати посао стандардизације и креирања нестандардиованих и стандардизованих тржишних материјала, израде и вођења листинга, повезивања или олакшавања повезивања различитих интереса трећих лица за куповином и продајом стандардизованих тржишних материјала, обрачуна и плаћања трансакција, чувања и обелодањивања информација о тражњи, понуди и тржишним ценама, као и друге послове у складу са својим статутом, правилима и другим општим актима.

Закон о робним берзама јасно дефинише надзор над институцијама, тржиштем и тржишним учесницима. Комисија за хартије од вредности даје претходну сагласност на акте робне берзе, на избор, односно именовање директора, односно чланова надзорног одбора робне берзе, и друго. Наведени надзор утицаће на заштиту учесника на

тржишту и јавности од манипулација, као и на креирање отвореног, конкурентног и ефикасног тржишта.

Значајан сегмент сигурности јесте успостављање система обрачуна и плаћања, којим се систем гаранција у извршењу преузетих обавеза по закљученим берзанским пословима подиже на значајно виши ниво. Повећање сигурности уговорних страна и транспарентности трговања кроз берзанско трговање утицаће на повећање инвестиција, како домаћих тако и страних.

б) Успостављање регулисаног промтног робно-берзанског тржишта

Унапређење промтног тржишта робе ће обезбедити ликвидно, сигурно и равноправно трговање робама и дефинисати тржишну и јавно доступну дневну цену берзанске робе. Одређене врсте ризика берзанског пословања, као што су сигурност извршења берзанске трансакције и сигурност извршења преузетих обавеза, ће бити укинуте или значајно смањене. Постојање законске регулативе и надзора тржишта од стране Комисије за хартије од вредности ће значајно утицати на ауторитет и интегритет промтне берзанске трговине и тиме допринети отварању нових могућности у развоју тржишта. Успешна промтна трговина пољопривредним производима отвара могућност успостављања тржишта других стандардизованих роба и ствара основе за успостављање терминског тржишта стандардизованих пољопривредних производа.

Уређена и регулисана промтна трговина пољопривредних производа ће изградити успешан тржишни механизам који се са лакоћом може применити на друге врсте робе која је погодна за берзанску трговину, а за коју буде постојао интерес тржишта.

в) Успостављање регулисаног терминског берзанског тржишта

Закон о робним берзама јасно дефинише институционални оквир и надзор над тржиштем нестандардизованих терминских уговора.

На овај начин у Републици Србији биће могуће у пракси успоставити берзанско трговање нестандардизованим терминским уговорима, чиме ће се за МСПП омогућити коришћење тржишних инструмената управљања ризицима. Већ помињани сектор пољопривреде и прехранбене индустрије ће тиме бити у могућности да парира иностраним конкурентима. Пословању извозно орјентисаних фирми значајно ће помоћи могућност заштите од ризика промене девизног курса кроз употребу нестандардизованих терминских уговора.

3. Да ли су размотрене друге опције за решавање проблема?

У току фазе идентификације проблема и утврђивања потенцијалних решења, размотрено је неколико алтернативних могућности:

- а) *status quo* опција, у ком случају би било онемогућено увођење берзанских инструмената за управљање ризицима;
- б) доношење закона о изменама и допунама постојећих закона;
- в) доношење новог закона који би на свеобухватан начин уредио област робних берзи.

а) *Status quo* је одбачен због бројних нејасноћа и недоречености које садашњи регулаторни оквир садржи, а које су јасно детектоване у пракси. Чињеница је да *status quo* не омогућава даљи развој робних берзи и терминских инструмената, а који су битни нарочито за МСПП и извознике.

Закон о берзама, берзанском пословању и берзанским посредницима из 1994. године, поред одредаба о финансијској берзи, садржао је и одредбе о робној берзи.

Међутим, почев од Закона о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената из 2003. године, закони Републике Србије који регулишу финансијска тржишта, не уређују услове за оснивање, функционисање, статус и надзор над робним берзама. Прекидом правног континуитета створена је правна празнина у овој области. Најпре, не постоји регулаторно тело које издаје дозволе за рад и контролише робну берзу и њене чланове. Такође, недостају заштитни механизми који гарантују исплату продавца, односно испоруку робе купцу. Учесници у овим пословима препуштени су редовној судској процедури, што успорава решавање спорних ситуација и носи друге повећане трошкове.

Стоји чињеница да ЗТК не предвиђа или на непотпун, односно неодговарајући начин, уређује извесна питања која су неопходна за успешно трговање нестандардизованим тржишним материјалима (терминским уговорима). Да би се успоставила ефикасна трговина потребно је другачије уредити следећа питања:

- а) креирање нестандардизованих терминских уговора од стране берзе,
- б) утврђивање листинга,
- в) прописивање обрачуна и плаћања г) прописивање система маргина
- д) третман инсајдерских информација и спречавање злоупотреба на тржишту

б) Доношење закона о изменама и допунама постојећих закона је као опција посебно разматран од стране радне групе. Детаљно је размотрена опција измене и допуне Закона о тржишту капитала, као и опција да се на изменама овог закона ради паралелно са радом на Закону о робним берзама. За разлику од примера из праксе када није било вођено довољно рачуна о усклађености закона који уређују повезану материју, у случају израде Закона о робним берзама од почетка је обезбеђена координација између надлежних министарстава – представници Министарства финансија, Министарства трговине, туризма и телекомуникација, као и Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде су чланови радне групе.

Опција доношење закона о изменама и допунама постојећег ЗТК није прихваћена пре свега јер се Законом о тржишту капитала не може регулисати промјетна трговина робом и нестандардизованим терминским уговорима. Усвајање измена и допуна ЗТК које се односе на организовано терминско тржиште робе и наведене инструменте, подразумевало би унапређење постојећег решења али и одвајање регулисања тржишта хартија од вредности и терминских тржишта услед њихових специфичности. Закон би морао да дефинише другачије услове, на пример у погледу потребног капитала за оне организаторе који би се бавили организацијом само једног од наведених тржишта. Такође, додатно би се морала предвидети могућност успостављања обрачуна и плаћања у оквиру организатора терминског тржишта и разрадити елементи неопходни за његово успешно функционисање (нпр. чланство, маргински рачуни и сл.). Изменама ЗТК би се јасно морале раздвојити наведене области робне у односу на берзу хартија од вредности. Коначно, и друга горе наведена питања морала би бити уређена на начин који би обезбеђивао несметано функционисање терминског тржишта. Овај модел би више био на линији очувања „јединства“ система, али би онемогућио развој робног тржишта.

в) Усвајање Закона о робним берзама (ЗРБ), као *lex specialis* у односу на Закон о тржишту капитала прихваћено је као најцелисходније. Њиме се јасно и лако применљиво уведе елементи неопходни за функционисање како спот, тако и нестандардизованог терминског тржишта.

4. Зашто је доношење закона најбоље решење датог проблема?

Доношењем Закона о робним берзама на целовит начин се решавају проблеми уочени у пракси, намеће се већа транспарентност и сигурност тржишта, као и омогућава једноставно коришћење терминских уговора од стране МСПП.

Доношењем посебног Закона о робним берзама могуће је јасно дефинисати права и обавезе свих учесника у трговању на начин који ће допринети повећању правне сигурности, уз истовремено стварање услова за даљи развој промптог и терминског тржишта. За дефинисање појединих одредаба коришћена су искуства и примери добре регулаторне праксе других земаља. Истовремено, у Закон је могуће инкорпорирати постојећу праксу и разрешити проблеме који су се дефинисали у свакодневном трговању робом.

Постојање Закона о робним берзама представља већи ауторитет пред судовима и административним телима од постојећих уговора, на коме почива тренутно пословање Продуктне берзе Нови Сад. Овај закон унапређује аспекте ових односа у погледу транспарентности, ефикасности, сигурности и целовитог институционалног оквира. На тај начин се избегавају грешке и нејасноће у тумачењу уговора и трансакција одредбе Закона о робним берзама имају позитиван ефекат на сва домаћа и страна привредна друштва, предузетнике, пољопривреднике, физичка лица, органе јавне власти, уопште од стране судова, Народне банке Србије и пореских органа.

5. На кога ће и како ће највероватније утицати решења у закону?

Имајући у виду да ће се Законом о робним берзама јасно регулисати сва питања од значаја за тржишно управљање ризицима употребом берзанских инструмената могу се издвојити следеће групе субјеката на које ће непосредно или посредно позитивно утицати прописана решења:

- а) привредна друштва, нарочито мала и средња предузећа и предузетници;
- б) пољопривредници;
- в) финансијске институције и посредници;
- г) постојеће и будуће робне берзе;
- д) државни органи Републике Србије;
- ђ) низ других заинтересованих лица.

а) Ефекат на привредна друштва

Када је у питању трговање робом, пре свега пољопривредним берзанским производима, Закон ће унапредити систем гаранција у трговању, што је нарочито битно за унапређење положаја малих и средњих предузећа. Закон уводи обрачун и плаћање (посебно одељење у оквиру орагнизационе структуре робне берзе) и

Обрачун и плаћање - утиче на смањење ризика тако што купац и продавац достављају гарантна средсва као средство обезбеђења извршења посла. по основу трансакција, представљајући ефикасну заштиту ризика неизвршења обавезе испоруке робе у одговарајућој количини и одговарајућег квалитета, као и ризика наплате испоручене робе.

Статистика берзанског трговања на Продуктној берзи показује да се око 1% укупне динарске вредности закључених берзанских послова на тржишту робе не реализује, услед настанка објективних околности. На ванберзанском тржишту овај проценат је много већи, уз висок ризик преварних радњи. Такви случајеви за собом повлаче трошкове транспорта робе и изгубљене добити због потенцијалне промене цене тржишног материјала, које трпи купац коме роба није испоручена.

Мала и средња предузећа и предузетници ће доношењем Закона о робним берзама бити у могућности да користе тржишне инструменте управљања ризицима. Постојање нестандардизованих терминских уговора обезбеђује корисницима, пре свега предузећима која се суочавају са проблемом високих ризика у пословању (ризик каматне стопе, ризик промене валутног курса, ризик промене цене сировина, итд.) да њима адекватно управљају.

б) Ефекат на пољопривредне произвођаче

Развијена робна берза нарочито погодује пољопривредним произвођачима и агробизнису чији су профити веома изложени ризику промене цене пољопривредних производа Република.

Позитивни ефекти Закона посебно су истакнути на тржишту робе и то за индивидуалне пољопривредне произвођаче којима се омогућава учешће у организованој робно-берзанској трговини, што до сада није био случај у пракси трговања на „Продуктној берзи“ у Новом Саду. У прилог тврдњи иде и анализа разлика у цени који би ова група учесника у робно-берзанској трговини остварила продајом сопствених пољопривредних производа директно преко робне берзе, уместо традиционалном продајом откупљивачима, накупцима и слично.

Табела - Упоредна анализа пондерисаних откупних цена пшенице и кукуруза, по подацим РЗС и Продуктне Берзе Нови Сад (без ПДВ) у периоду 2013.-2017.

	ПШЕНИЦА				
	2013	2014	2015	2016	2017
Цене РЗС	17,55	17,86	17,57	15,06	16,77
Цене са Продуктне берзе	19,89	19,83	18,83	16,46	17,73
Процентуални однос у корист цена на "Продуктној берзи" (у %)	11,76%	9,93%	6,69%	8,51%	5,41%

	КУКУРУЗ				
	2013	2014	2015	2016	2017
Цене РЗС	16,03	14,1	15,18	15,14	16,19
Цене са Продуктне берзе	16,63	15,43	16,08	16,95	16,82
Процентуални однос у корист цена на "Продуктној берзи" (у %)	3,61%	8,62%	5,60%	10,68%	3,75%

	СОЈА				
	2013	2014	2015	2016	2017
Цене РЗС	43,64	37,91	38,31	37,64	45,02
Цене са Продуктне берзе	49,93	46,53	40,36	40,64	49,35
Процентуални однос у корист цена на "Продуктној берзи" (у %)	12,60%	18,53%	5,08%	7,38%	8,77%

Треба узети у обзир чињеницу да је просечно 80% сетвених површина у власништву индивидуалних произвођача. Анализа која следи указује на додатну добит коју бу пољопривредни произвођачи остварили продајом својих поризвода преко робне берзе.

Табела - Додатна добит индивидуалних пољопривредних произвђача у случају продаје производа преко робне берзе.

Година	Производња у тонама			Разлика у цени у дин/кг (цена на ПБ - откупна цена)			Профит (у 000 динара)		
	Пшеница	Кукуруз	Соја	Пшеница	Кукуруз	Соја	Пшеница	Кукуруз	Соја
2013	2.690.266	5.864.419	385.214	2,34	0,6	6,29	6.295.222	3.518.651	2.422.996
2014	2.387.202	7.951.583	545.898	1,97	1,33	8,62	4.702.788	10.575.605	4.705.641
2015	2.428.203	5.454.841	454.431	1,26	0,9	2,05	3.059.536	4.909.357	931.584
2016	2.884.537	7.376.738	576.446	1,4	1,81	3	4.038.352	13.351.896	1.729.338
2017	2.275.623	4.018.370	461.272	0,96	0,63	4,33	2.184.598	2.531.573	1.997.308
Укупно:							20.280.496	34.887.083	11.786.866
Просечно годишње:							4.056.099	6.977.417	2.357.373
Трошкови берзанске продаје 0,6% (0,5% + ПДВ):							24.337	41.864	14.144
Нето годишњи профит индивидуалног сектора:							4.031.763	6.935.552	2.343.229

Нето годишњи профит (позитивну разлику у цени) на тржишту пшенице (4,03 милијарде динара), кукуруза (близу 7 милијарди динара) и соје (2,34 милијарди динара), може се на основу података о пожњевеним површинама под овим културама у власништву пољопривредних произвођача у последњих пет година, исказати и по хектару.

	Пшеница		Кукуруз		Соја	
	пожњевена површина, ha / број родних стабала, хиљ. / број родних чокота, мил.		пожњевена површина, ha / број родних стабала, хиљ. / број родних чокота, мил.		пожњевена површина, ha / број родних стабала, хиљ. / број родних чокота, мил.	
биљна производња						
2013	631.640		980.334		159.724	
2014	604.748		1.057.877		154.249	
2015	589.922		1.010.227		184.841	
2016	595.118		1.010.097		182.362	
2017	556.115		1.002.319		201.712	
Пожњевено у хектарима у индивидуалном сектору						
2013	505.312		784.267		127.779	
2014	483.798		846.302		123.399	
2015	471.938		808.182		147.873	
2016	476.094		808.078		145.890	
2017	444.892		801.855		161.370	
Укупно:	2.382.034		4.048.683		706.310	
Просечно годишње:	476.407		809.737		141.262	
	нето профит (у 000 динара)	пожњевено хектара у индивидуалном сектору	нето профит по хектару у динарима			
Пшеница	4.031.763	476.407	8.460,00			
Кукуруз	6.935.552	809.737	8.570,00			
Соја	2.343.229	141.262	16.590,00			

Извор података: Републички завод за статистику

Анализа јасно показује да би индивидуални пољопривредни произвођачи продајом пшенице и кукуруза, као најзаступљенијих и најважнијих ратарских култура, преко робне берзе по берзанским ценама, уместо преко традиционалних трговинских и нетрговинских канала по откупним ценама, остваривали додатну добит који на тржишту кукуруза и пшенице износи близу 8.500,00 дин/ха, а на тржишту соје чак преко 16.000 дин/ха.

Напомена: одступање од процењене додатне зараде по хектару обрадивог земљишта на коме се гаји пшеница, у односу на процењену додатну зараду по хектару обрадивог земљишта на коме се гаји кукуруз, је логично, када се узме у обзир чињеница да пољопривредни произвођач може, за разлику од пшенице коју мора одмах (након жетве) предати (продати) условном складишту или трговцу, кукуруз чувати у свом амбару до пролећа, када постиже и бољу продајну цену истог.

в) Ефекти на финансијске институције и посреднике

Финансијске институције и финансијски посредници ће имати позитивне ефекте због повећања обима пословања и због могућности управљања ризиком пословања.

Непосредна корист за финансијске институције је могућност управљања различитим врстама ризика, којима су изложени у редовном пословању, као и

могућност стварања нових финансијских производа

г) Ефекти на постојеће и будуће робне берзе

Премда је у последњој деценији трговање пољопривредним производима на Продуктној берзи доживело стагнацију односно пад, постојећи начин рада је дугорочно неодржив. У укупном трговању промет на промтном тржишту износи 95%. Истовремено постоји велико интересовање за законским реглисањем промтног и терминског тржишта који ће обезбедити сигурно и транспарентно тржиште. Постојећи правни и институционални оквир није омогућио развој терминских уговора на робу.

Доношење новог закона, којим се на јединствен начин регулише област робних берзи, позитивно утиче на постојеће и нове робне берзе јер се њиме отклањају проблеми који су се појавили у пракси, регулишу се правне празнине и избегавају разна непотребна тумачења из ове области.

Доношење законске регулативе ће створити предуслов за развој домаћег берзанског тржишта, а који ће имати позитивне ефекте и на стварање регионалног центра за трговање робом.

д) Ефекти на државу и органе Републике Србије

Институционалном подршком путем доношења законског решења о берзанском робном трговању држава ствара могућност за сигурније (извесније) услове пословања у савременој пољопривреди. Она на тај начин може да организује систем подршке пољопривреди користећи тржишни механизам интервенције кроз циљне и заштитне цене, као и да отклони све примедбе произвођача који нису задовољни ценом пољопривредног производа у било ком тренутку производног циклуса, а посебно у периоду бербе/жетве.

Стратегијом Србија 2020 предвиђена је изградња система тржишно оријентисане, конкурентне пољопривреде која ће бити један од значајних ослонаца извозног потенцијала наше земље. Како би пољопривредници били конкурентни, и држава треба да буде конкурентна. Она треба да институционално уреди правила тржишног понашања и да тако да јасне сигнале доносиоцима одлука у агропривреди у ком правцу могу да се развијају. Инфантилни сектор који зависи од субвенција не може дугорочно бити конкурентан. То се једнако односи и на пољопривредни сектор, а имајући у виду пре свега тенденцију развоја политике европске подршке агросектору у контексту ширења тржишта. То не значи истовремено да држава не треба да помаже сектор пољопривреде, већ супротно, да то треба да чини свим силама поштујући модел тзв. конкурентне државе. Конкурентна држава, као наследница државе благостања, треба да управо ствара институционални оквир за тржишно доношење одлука и да гради тржишни систем информисања пољопривредника за пословно одлучивање. Овакав систем треба да допринесе стабилности тржишта и подизању стандарда становништва.

У остваривању стратешких интереса, конкурентна држава истовремено себе ставља у исту раван са свим учесницима на тржишту, тј. понаша се по истим правилима. Стога робна берза јасно даје могућност стварања стратешке сигурности за пољопривредне произвођаче, дугорочне стабилности за прерађиваче и трговце, као и могућност повлачења механизма тржишних интервенција у случају поремећаја који су услед специфичности сектора на тржишту пољопривредно-прехрамбених производа готово неминовност. У том смислу, сагледавање искустава у функционисању савремених робних берзи би било од користи за даље конципирање новог законског

решења.

6. Какве трошкове ће примена закона створити грађанима и привреди (нарочито малим и средњим предузећима)?

Доношење новог закона неће наметнути нове трошкове привреди, већ ће створити могућност да се они смање, с обзиром на нове могућности за управљање ризиком пословања.

7. Да ли су позитивне последице доношења закона такве да оправдавају трошкове које ће он створити?

Поред тога што ће доношењем овог закона бити могуће смањење трошкова, предузећа повећавају ефикасност, а тиме и конкурентност. Додатни трошкови након доношења закона се могу јавити због нових надлежности Комисије за хартије од вредности.

8. Да ли закон стимулише појаву нових привредних субјеката на тржишту и тржишну конкуренцију?

Омогућавање развоја механизма и инструмента за управљање ризицима омогућава боље пословно планирање и већи степен информисаности предузећа, што последично утиче на повећање њихове конкурентности. Додатни развој механизма трговања робом, који са собом носи и виши степен сигурности, омогућава подршку развоју и оснивању нових привредних субјеката и регистрованих пољопривредних газдинстава.

Закон истовремено омогућава и конкуренцију међу постојећим берзама, као и оснивање нових робних берзи чиме се повећава конкуренција и на самом финансијском тржишту.

Стога се може рећи да Закон стимулише појаву нових привредних субјеката на тржишту као и да поспешује конкуренцију.

9. Да ли су заинтересоване стране имале прилику да изнесу своје ставове о закону?

Иницијатива за израда Закона о робним берзама потекла је од већег броја привредних субјеката, најчешће из сектора пољопривреде, прехранбене индустрије и извозника. У току израде Нацрта закона, пре почетка завничне јавне расправа, текст Радне верзије Закона о робним берзама био је доступан на интернет страници Министарства.

10. Које ће мере током примене закона бити спроведене да би се остварили разлози доношења закона?

С обзиром да је примена закона условљена доношењем аката робне берзе, претпоставка за његову примену јесте доношење тих аката до момента почетка примене Закона о робним берзама. За процес израде подзаконских аката већ је обезбеђена подршка међународних и домаћих експерата.